יכול שאני מוציא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד [ג]לא עבד להכניס ולהוציא טומאה לא נעביד האי שומר דכיון דאימעיט מאיצטרופי אפילו תורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאם נגע יד האוכל הטמא בדבר אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והאי שומר לאו יד הוא ושמירתו לא תשייה אפילו לחשיבות יד תלמוד לומר יטמא [ד]: **כל שהוא יד.** עצם שאין בו מוח וברגשו האחד בשר: **טמא.** אם היה טהור ונגע כיד בשר טמא. אם היה טהור ונגע בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר [ב]יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בגבלתה [ה]ולא בעור שאין עליו בזית בשר ועור משלימו לכזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא [ו] ואפילו מעשה יד נמי לא עביד [ז]תלמוד לומר יטמא [ח]תנן התם [ט]כל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואע"פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיבי דכתיב [2]וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא [ד]לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב [1]וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכנים ולהוציא שומר להכנים ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכנים ולא להוציא שומר להכנים ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכנים ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכנים שומר להוציא ולהכנים אבל יד להכנים ושומר לצרף לא [ג] [ט]יד יתירא כתיב [3]תנור וכירים יותץ וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בזרעים וליתו הנך מיניהו מה לזרעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאוירו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הנך מינה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בזרעים ותיתי מהנך מה להנך שכן [3]מטמאין שלא בהכשר תאמר בזרעים שאין [3]מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן [3]מטמאין שלא בנגיעה תאמר בזרעים שאין [3]מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל [ו] לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך [3](אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכנים יד להוציא שומר לצרף ואכתי יד דנבלה אצטריך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד דנבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתביה רחמנא אי לאיצטרופי [3] אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא ושומר לצרף ואימא

שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף. ומ"ת נפי' ר"ת ורבינו שמואל[ט] דבעו כגילה לקבל טומאה מגלן לירוף בשומר להכניס דאימא קרא אתא להוציא וי"ל כיון דיד מכניס ומוציא ושומר מכניס ומוציא לענין לירוף שומר נמי לא שנא: מעיקרא

ואימא דל חד מינייהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והוצאה ביד יליף שומר בק"ו וכי כתביה רחמנא לצרף כתביה: **הי מינייהו מייתר.** כולהו להוצאה לריכי: **וליתו הנך.** תנור ונבלה: **זרעים טומאה מרובה.** שמקבלין טומאה מולדי טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאת אוכלין כדתנן מתניתין ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: **תנור מטמא אוכלין באוירו.** שהתנור תחלה [ז]הוי ואוכלין שניים כדתניא בפסחים בפרק ראשון (דף כ:) דת"ר תוכו [ויקרא יא] אע"פ שלא נגע מה תוכו האמור לטמא כו' אלמא תנור מטמא לאוכלין אע"פ שאינן נוגעין בו תאמר בנבלה ובזרעים טמאין שאינן מטמאין אחרים אא"כ נגעו בהן כל הנך דקאמר תיתי מיניה בבנין אב קאמר טימא כאן וטימא כאן מה מצינו כאן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף כאן יד מוציאה טומאה לאחרים: **הי היתי.** איזו מהן לא תכתוב ותיתי מיניהו: **ותיתי מהנך.** הלד השוה שבהם שהן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחרים אף אני אביא זרעים טמאים שתהא ידן מוציאה טומאתן לאחרים: **אמר רב הונא בריה דרב יהושע.** הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דילהו ותנור נמי בלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: [ח]**מה להנך שכן מיטמאין.** קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא אמרן בכל הבשר (לעיל דף קטו:) דמה הלד פרכינן כל דהו: **אלא יד דנבלה.** מייתר דתיתי מהנך דכי פרכת מה לזרעים שכן טומאתן מרובה תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא אחרים מאוירו זרעים יוכיחו וחזר הדין הלד השוה שבהן שהן טמאין וידן מוציאה [ח]טומאה לאחרים אף אני אביא נבלה אלמא מייתר יד דנבלה להוציא: **למה לי דאם אינו ענין לה.** דהא אתיא במה הלד: **הנהו ענין ליד דעלמא.** [ח]לאוכלין ואם אינו ענין להוצאה דהא בדידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכנים ולהוציא ושומר לצרף: **שלא תאמר דיו.** אי לא הוה כתיבא בגופה וגמרה מהנך הוה אמינא דיו ליד נבלה המלמדה מאלו להיות כאלו דמה אלו לא מטמו אדם אף נבלה הואיל ויד דידה מהנך אתיא לא תטמא אדם דרך ידה כגון תחב קיסם בכזית בשר נבלה להיות לו יד ונגע אדם בו לא יטמא עד שיגע בנבלה עצמה וכן עצם של נבלה עצמה נמי דהויא יד: **ושומר דנבלה.** דרבינן לה לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ת"ל טמא לא צריך למיכתביה דלמאי הלכתא כתביה: **אי לאצטרופי.** הא מעטיה מהכי דקתני ריבה בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית: **הנהו ענין ליד דנבלה.** שאף ע"פ שאינו שומר תוליא: **ואם אינו ענין לה.** דהא בגופה כתיבא תנהו ענין ליד דעלמא ולהוציא לא אצטריך אלא להכנים. האי דנקט תנהו ענין ליד דנבלה והדר איצטריך ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למיתני שפיר מדכיון דיתורא דשומר בנבלה כתיבא תנהו ענין לנבלה דנבלה ונבלה היא וכיון דמשוס יד אתא תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אבל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימר: ואימא

מסורת הש"ס

א) שוקלין פ"א מ"מ, ב) ל"ל מיטמאין, ג) רש"ל מ"ז, ד) [ומתיכת בשר בראשו או עצם דק וקטן שמחובר בו אוכל ומינו לאוי להיות יד מחמת קטנו ולא טמא ומיטמא כו' כן הוא בס"א ועיין רש"ן], ה) [עיין תוס' שבת לא. ד"ה אי ותוס' פסחים לג: ד"ה לאימת],

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט
2. וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח
3. וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּץ טְמֵאִים הֵם וְטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם: ויקרא יא לה

גליון הש"ם

גמ' יד יתירא כתיב. עיין מה דף כז ע"א תוס' ד"ה מן התמול:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה להנך שכן אוכל אלא לא לכתוב וכו' ואלא יד: (ב) שם לאיצטרופי האמרת:

מוסף רש"י

כדי. שם מכס (גיטין פה:).

שיטה מקובצת

א] יכול לא יהא טמא דאפי' מעשה יד: ב] יד יתירא כתיב. נ"ב עי' תוס' לעיל דף כד ע"ב: ג] לא יהא טמא דאפי' מעשה יד להכניס ולהוציא: ד] ת"ל יטמא יו"ד יתיר' קא דר' דהו"ל למיכתב טמא וכתב יטמא לרבויי טומאות. הס"ד ומה"ד כל שהוא: ה] שהתנור תחלה והאוכלים שניים כדתניא בפסחים. נ"ב ואמרי' נמי לעיל בפ' ראשון [ד"כד:] דת"ר תוכו כך נ"ל: ו] מה להנך שכן מיטמאין קבלו וכו' נ"ב נ"א בקצת פירושי רש"י ז"ל כ"י שכן מיטמאין מקבלין טומאה שלא בנגיעה שהנבילה טמאה מגופה והתנור קבל מאוירו: מה להנך שכן אוכל ואע"ג דהך פירכא לאו קולא וחומרא הוא הוה אמינא דהא אמרינן בכל הבשר וכו': ז] וידן מוציאה טומאתם לאחרים אף אני: ח] תנהו ענין ליד דעלמא דאוכלין ואם אינו ענין:

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהל' שאר אבות הטומאה הל' ז: ו ב מיי' שם הל"א: ז ג מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל"ה: ח ד מיי' שם הל"ה:

רבינו גרשום

הנוג' כנגד בשר מאחוריו דאינו טמא ונסיב לה קרא דטמא: חסורי מחסרא והכי קתני וכו' דאפי' מעשה יד נמי לא עביד כלומר דהעור לא יהא חשוב אפי' יד דנבלה. ת"ל יטמא דהעור חשוב כיד וטמא: כל שהוא יד ולא שומר כגון ידות של שבלים ועוקצין של פרי טמא ומטמא ואין מצטרף כלומר טמא מחמת אוכל שאם נטמא האוכל מטמא היד: ומטמא. שאם נטמא היד מטמא האוכל: ואין מצטרף. כלומר שאם אין באוכל כביצה אלא בכלל יד אין מצטרף עמו לטמא טומאת אוכלין: שומר אע"פ שאין יד. כגון קליפה של אגוזים וקליפה של רמונים: לא יד ולא שומר. כגון נץ של רמון ושל תמר עליו דקין שעל הפרי בראשו: ידות היכא כתיבן. כלומר דיד יהא כאוכל: דכתיב וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה. זו היא יד דנבלה: יד להכניס ולהוציא כלומר להכניס הטומאה מן הידות לאוכלין דאי נטמא היד נטמא האוכל. ולהוציא כלומר להוציא את הטומאה מן האוכל לידות דאי נטמא האוכל נטמא היד: שומר שמגין. כלומר שמגין על הפרי: ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא כלומר שומר דפרי. אבל יד להוציא ושומר לצרף לא כלומר שומר דפרי. יד יתירא כתיב ביה כלומר מאותו יד יתירא מפקינן יד להכניס [ולהוציא] ומעל זרע זרוע מפקינן שומר לצרף: מה לזרעין שכן טומאתן מרובה. כלומר כשמצינו במתנית' ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: אמר רב הונא בריה דר' יהושע פירות שלא הוכשרו כו' כלומר את אמרת תאמר בזרעים שכן אין מטמא אלא בהכשר ודבר קל הוא ואין למדין קל מחמור להחמיר אלא להקל בענין זה אין תנור חמור מזרעים שפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו: מה להנך. שמטמאין שלא בנגיעה דתנור מטמא מאוירו ונבלה מיטמאה מעצמה: לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך. דהיא חמורה מכולן: אם אינו ענין ליד נבלה. כלומר דנפיק מתנור ומזרעים: יד להוציא ויד להכניס שומר לצרף. כלומר יד להוציא מיד דכתיב בהו בזרעים ויד

מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. הקשה רבי אליהו מגלן ידות בכלים דעלמא דמיד דזרעים ותנור ונבלה לא אתו דמה להנך שאין להם טהרה במקוה וגרלה משום דדרשינן בתורת כהנים והנוגע בהן לרבות את הידות והטוה אפשר לנשאר כלים איצטריך ואי לא כתיב אלא ההוא קרא לחודיה הוה מוקמינן ליה בדמסתבר טפי: **ובשם שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו.** וא"ת אדרבה יותר ראוי לתלות טומאה בהכשר דמה שאין מטמא זה תלוי בהכשר דמעיקרא לא הוכשרו וכ"ת דאפשר באילן מלא פירות שנתלש והוכשר וחזר ונטעו אי אפשר לומר כן דהא כשחזר ונטעו בטל ליה הכשר כשהשרשים שאפילו טומאה בטלה כדאמרינן (תרומות פ"ט מ"ז) גבי גידולי תרומה וי"ל דפשיטא ליה שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כדפי' בקונטרס שאם (ד) אומר מחוברין טמאין טימאת [את] הכל וקאמר דה"ג אין מקבלין הכשר אלא לכשיתלשו אפילו לקבל טומאה אחר התלישה וא"ת מהתם טעמא דפשוט לו בטומאה תפשוט לו בהכשר שאם אתה אומר כן הכשרת הכל במחובר וי"ל דאין זה תימה כל כך אם נאמר דהוכשר הכל במחובר ע"י גשמים שנופלין על הזרעים: **אין יד לפחות מכזית.** פי' בקונטרס לגון פול או חלי זית בשר ולו יד והרי הוא (ה) עם כגילה אוכלין ואין נרלה דאפילו היה נוגע בחלי זית עצמו לא היה טמא מדאמרי' בפ"ק (לעיל דף כד:) התורה העידה על כלי חרס אפילו הוא מלא חרדל אלמא אי לאו אויר כלי חרס לא הוי כמו במחובר אע"פ שנוגעין יחד ותנן נמי בפרק בתרא דחגיגה (דף כ:) הכלי מצרף כל מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה ומבעיא לן בהקומץ רבה (מנחות דף כד.) אי דוקא דנגעי אהדדי או לא ואי נגיעה חשיב כמחובר א"כ פשיטא דבלא נגיעה איירי דבנגיעה לא היה צריך צירוף כלי ונרלה לפרש שזה חלי זית מחובר עם כגילה אוכלין אבל אינו מחובר כל כך ואם היה מגביה אותו היה ניתק אותו כגילה אוכלין אבל אותו פחות מכזית אינו יד לשאר אוכלין אלא לפחות מכזית ולפי' הקונטרס שמפרש בעלמא דאוכל כל שהוא מקבל טומאה א"ל לומר שהוא מחובר עם שאר אוכלין אלא בעי אם מכניס טומאה לאותו חלי זית אבל להוציא אפילו היה זית שלם ונגע בו לא היה טמא דצריך כגילה ואפילו אם אין מקבל טומאה בכל שהוא מדאורייתא איכא למימר דמבעיא ליה אי מקבל טומאה מדרבנן דמדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא: **והבית** מאהיל (ו) **עליה הבית טמא.** ויל למת נפקא לן במה הלך מנבלה ותנור דמה נבלה שאין מטמא באהל כו' ואי פרכת מה לנבלה שכן אוכל תאמר במת שאין אוכל כדאמרינן בפרק דם שחיטה (יומא) תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא מאוירו נבלה תוכיח הלך השוה שבהם שמטמא וידיהם כיולא בהם כו' וא"ת לענין אהל נימא דיו וי"ל דמעיקרא (ז) ודאי לא אשכחן בטומאה חמורה ידות הוה פרכינן על נבילה דיו אבל השתא דאשכחן יד בטומאה חמורה דהוי כגוף לענין מת נמי משוינן יד כגוף: ורב

ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא שומר להכנים ושומר לצרף אבל יד להכנים לא אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא אלא שומר דנבלה למה לי לגופיה ולמאי אי לאצטרופי אמרת לא מצטרף אי להכנים ולהוציא ק"ו מיד אתיא (ח) מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא אי הכי שומר דעלמא (ט) אימא לך להכנים ומלתא דאתי בקל וחומר טרח וכתב לה קרא (י) היכא דאיכא למידרש דרשינן רב חביבא אמר שאני שומר דנבלה כיון דמעשה יד קא עביד איד שדינן ליה מתקיף לה רב יהודה בר ישמעאל הא דתנן (יא) הפיטמא של רמון מצטרפת והנץ שלו אין מצטרף ואמאי קרי כאן על כל זרע זרוע וליכא ותו הא דתנן העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרף לטמא טומאת אוכלים מנלן אלא תלתא קראי כתיבי (יב) על כל זרע זרוע אשר יזרע חד לשומר דזרעים וחד לשומר דאילנות אידך לשומר בשר וביצים ודגים אמר רב חייא בר אשי אמר רב יש יד לטומאה ואין יד להכשר ור' יוחנן אמר (יג) יש יד לטומאה ולהכשר במאי קמיפלגי (יד) איבעית (טו) אימא סברא איבעית אימא קרא איבעית אימא קרא מר סבר (טז) מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ומר סבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו איבעית אימא סברא מר סבר הכשר תחלת טומאה הוא ומר סבר הכשר לאו תחלת טומאה הוא תניא כוותיה דרבי יוחנן כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר וכשם (יז) שאין מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כך (יח) אין מקבלין הכשר אלא (יט) עד שיתלשו אמר רב אין יד לפחות מכזית (כ) ואין שומר לפחות מכפול ורבי יוחנן אמר (כא) יש יד לפחות מכזית ויש שומר לפחות מכפול מיתיבי (כב) ב' עצמות ועליהן ב' חצאי זיתים והכנים ראשיהן (כג) (כד) ב' לבית והבית מאהיל עליהן הבית טמא יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב היאך שני עצמות מצטרפין לכזית ורב

ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר. דאוכל דהא שומר ושומר הוא דלעא"ג דכתיב בהו שומר אחרינא חד להכנים דהא לא כתיבא ביד דליתי שומר מינה וחד לצרף ושומר להוציא מיד ליף אבל יד להכנים לא איתרבאי: **אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא.** כלומר הא דפרכינן (ע"ל) מרישא אימא יד להוציא ולא להכנים לאו פירכא היא דכי כתיבא יד באוכלין אתחלת טומאתן כתיבא כשהן מקבלין אותה מן הארץ וכיון דמכנסת כל שכן דמוציאה ושומר להכנים ולהוציא מק"ו אתי שומר דזרעים לצרף: **אלא שומר דנבלה נ"ל.** בשלמא כולהו צריכי ואפילו יד דנבלה אלא תאמר דיו אלא שומר דנבלה למה לי הא לא מצטרף: **ואי להכנים ולהוציא נא.** כיון דכתיבא יד בנבלה אתי שומר בק"ו מינה: **א"ה.** דאמרת טרח וכתב שומר מנא לך דמצטרף הא לאו צירוף בהדיא כתיבא ומשום דלא אצטריך להכנים ולהוציא שדית ליה אצירוף אימא להכנים ולהוציא אתא ואע"ג דבקל וחומר מיד אתי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא: **רב חביבא אמר.** לעולם כדאמרינן מעיקרא דשומר דנבלה דלא איצטריך תנהו ענין ליד ודקפרכת אימא תנהו ענין לשומר דעלמא אבל יד להכנים לא אשכחן לאו פירכא היא דכיון דמעשה יד עביד שאין מצטרף כשאר שומרים אלא מכנים ומוציא כמעשה יד מסתברא דיתורא דידיה דלא איצטריך: **איד שדינן ליה.** להיות ענין ליד דעלמא והשתא כולהו צריכי כל ידות דכתיבי להוציא צריכי דחדא מאידך לא אתיא כדאמרן ודנבלה משום שלא תאמר דיו שומר דנבלה להיות ענין ליד דהכנסה ושומר דאוכלים לצרף: **הפיטמא של רמון.** זהוא שומר על פיו והנץ שומר אחר ע"ג הפיטמא כמו שיש על אגוזים שומר ע"ג שומר: **אין מצטרף.** דאין שומר ע"ג שומר כדאמרינן (לקמן) פיטמא מיהא מצטרף ואמאי הא ליכא למימר כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה (כה) לאו זרעים ניהו וכשנוטעין אינן אין נוטעין אלא יחור ואם נוטעין רמון כבר נשרה אותה פטמא שהיא כעין פרח שבראש התפוחים ומתניתין נמי דקתני עור מצטרף משום שומר הא לא כתיב שומר אלא בזרעים ונטעמא משום דזרעי ליה בהדיה הוא: (כו) **קראי.** זרע זרוע יזרע: **יש יד לטומאה.** להכנים ולהוציא כדאמרינן [ע"ל]: **ואין יד להכשר.** אין תורת יד לענין הכשר שאם הוכשרה היד לא הוכשרו הזרעים: **מקרא נדרש.** (כז) לכל דנפקי ידות מיניה נדרש לפניו אטמא הוא ולא לפני פניו אוכי יותן מים דהוא ריש דקרא: **פחלא טומאה הוא.** ויש לו יד (כח) (ב) טומאה: **וכשם שאין.** זרעים מקבלין טומאה אלא לכשיתלשו כדאמרינן בת"כ (ל) אם אתה אומר מחוברין טמאין טימאת את הכל שאין לך מחוברין שאין שרשים מגויין אלנלס: **פול.** פחות הרבה מכזית: **אין יד לפחות מכזית.** אם יש אוכל פחות מכזית כגון פול או חלי זית בשר ולו יד והרי (ג) הן עם אוכלין כגילה ונגעה טומאה ביד הואיל ועיקרו אינו כזית ביחד אין חשוב להיות לו יד והכל טהור אבל יש שומר לפחות מכזית ובלבד שיהא כפול: **וכן אין שומר לפחות מכפול.** לא להצטרף לענין כגילה ולא להכנים ולהוציא כגון עצם וכו מוח פחות מכפול והוא עם אוכלין כגילה או עדשים בשרביטיהם: **ורבי יוחנן אמר כו' ויש שומר לפחות מכפול.** אבל יד לפחות מכפול לא מדלא ערבינהו ותני יש יד ויש שומר לפחות מכפול: **והכנים ראשיהן השנים.** אותן ראשין שאין בשר עליהן והן של מת: **הבית טמא.** המאהיל על היד כמאהיל על הבשר עצם בלא בשר מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל [אהלות פ"א מ"ח]: **היאך שני עצמות.** אם היה עצם אחד וברלאשו אחד כזית (לא) מודינא דיש לו יד להביא טומאה לבית אבל יד לפחות מכזית לא אמרינן: ורב

האוכל: מר סבר מקרא נדרש לפניו כלומר כתיב וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם אלו הידות ונדרש לפניו כלומר היכא אמרי' לכם לרבות את הידות לענין טומאה שלפניו דלכם הוא ולא לפני פניו וכי יותן זה הוא ההכשר והוא לפני פניו דלכם: מר סבר הכשר תחלת טומאה היא. כלומר כשם שיד לטומאה כך יד להכשר: אין מקבלין הכשר אלא לכשיתלשו. כלומר שאם הוכשר במחובר לא חשוב הכשר: אמר רב אין שומר לפחות מכפול. כלומר מה דאמרי' דשומר מכניס ומוציא ומצטרף אין חשוב שומר לפחות מכפול ואין יד לפחות מכזית כלומר מה דאמרי' דיד מוציא ומכניס אין חשוב יד לפחות מכזית אוכלין. מיתיבי שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים. כלומר והכניס הידות לבית והבית מאהיל עליהן הבית טמא אע"ג דשני חצאי זיתים חוץ לבית דאמרי' דמצד זה שבשר המת שעליו בא הטומאה לצד אחר:

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל' כה:
י ב מיי' שם הל"ד:
יא ג מיי' שם הל"ג:
יב ד מיי' פ"ג שם הל"א:
יג ה מיי' פי"ב שם הל"א [וס"ג הלכה ח]:
יד ו מיי' פ"ה שם הל"ג:
טו ז מיי' פ"ד מהל' טומאת מת הל"ט:

רבינו גרשום

להכנים מיד דנבלה ושומר לצרף שומר דאוכלין מעל כל זרע זרוע אשר יזרע וגו' כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה. ושומר דנבלה הוא דלא צריך ומי הוא שומר דנבלה הנוגע בנבלתה טמא דאוקימנא בעור שהוא שומר ואם אינו ענין [ליד דנבלה תנהו ענין] ליד דעלמא יד להוציא ויד להכניס ושומר לצרף מעל כל זרע זרוע אשר יזרע: אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיבא כי יותן מים על זרע וכו' טמא הוא לכם דאפקינן ידות דאוכלין מעיקרא כי כתב יד אהכנסה כתיב שמכניס הטומאה מן הידות לאוכלין ומה דאמרינן דמוציא את הטומאה מאוכלין לידות מק"ו אתי השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא: אלא שומר דנבלה למה לי אי לאיצטרופי כלומר מעיקרא אמרינן שומר בנבלה ואיצטרך יד להוציא ויד להכניס והשתא אמרת מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיב והוצאה ק"ו א"כ שומר דנבלה לא איצטרך אלא לגופיה: אי להכניס ולהוציא ק"ו מיד אתי. כלומר מה יד שאינה מגיגה מכנסת ומוציאה: אי הכי שומר דעלמא נמי אימא להכניס ולהוציא כלומר ולא לצרף: כל היכא דאיכא למידרש דרשינן ומאי דרשא דרשינן ביה לצרף. רב חביבא אמר שומר דנבלה כו' כלומר לא מצית למיפרך ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא אלא ליד דעלמא שדינן שומר דנבלה דמיד אתיא דאיכא למידרש דרשינן ביה לצרף. רב חביבא אמר שומר דנבלה טמא דאוקימנא בעור שהוא שומר ואם אינו ענין [ליד דנבלה תנהו ענין] ליד דעלמא יד להוציא ויד להכניס ושומר לצרף מעל כל זרע זרוע אשר יזרע: אלא מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיב כי יותן מים על זרע וכו' טמא הוא לכם דאפקינן ידות דאוכלין מעיקרא כי כתב יד אהכנסה כתיב שמכניס הטומאה מן הידות לאוכלין ומה דאמרינן דמוציא את הטומאה מאוכלין לידות מק"ו אתי השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא: אלא שומר דנבלה למה לי אי לאיצטרופי כלומר מעיקרא אמרינן שומר בנבלה ואיצטרך יד להוציא ויד להכניס והשתא אמרת מעיקרא כי כתיבא יד אהכנסה כתיב והוצאה ק"ו א"כ שומר דנבלה לא איצטרך אלא לגופיה: אי להכניס ולהוציא ק"ו מיד אתי. כלומר מה יד שאינה מגיגה מכנסת ומוציאה: אי הכי שומר דעלמא נמי אימא להכניס ולהוציא כלומר ולא לצרף: כל היכא דאיכא למידרש דרשינן ומאי דרשא דרשינן ביה לצרף. רב חביבא אמר שומר דנבלה כו' כלומר לא מצית למיפרך ואימא אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין לשומר דעלמא אלא ליד דעלמא שדינן שומר דנבלה

מסורת הש"ס

(א) [פסחים יח: ומס נסמן], (ב) [וגירסת הילקוט אימא לך להכניס ולהוציא ומילתא כו' ושיין רש"ל], (ג) [פסחים עז: קדושין ד:], (ד) [עוקצין פ"ב מ"ג ברכות לו:], (ה) [ברכות ד: ומס נסמן], (ו) [שבת לב: וש"כ], (ז) תוספתא דתהלות פ"ד ה"ד, (ח) [לף קיט:], (ט) ל"ל לכם, (י) [שמיני פרק י], (כ) ל"ל עם אוכלין כגילה, (ל) ל"ל עליהם, (מ) [כריתות דף כא:], (נ) ל"ל דלא אשכחן,

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

גליון הש"ס

גמ' ואין שומר לפחות מכפול. ע"ל דף קכד ע"ב תוס' ד"ה אבל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והכנים לאזהרן השניים נצית: (ב) רש"י ד"ה מחלת וכו' לטומאה: (ג) ד"ה אין יד וכו' והרי הוא עם אוכלין: (ד) תוס' ד"ה וכשם וכו' אאם אתה אומר:

מוסף רש"י

הפיטמא של רמון. הפרח שבראשו, כעין שיש לתפוחים ולפרגלין, מצטרפת. לכגילה לטומאת אוכלין (ברכות לו:). והנץ שלו אין מצטרף. אע"ג דקי"ל שומרים מצטרפין לטומאה קלה דהיינו טומאת אוכלין, הני מילי קליפת האגוז והרמון, אבל הנץ שומר על גבי שומר הוא ואין מצטרף (שם).

שיטה מקובצת

(א) אי בעית אימא קרא איבעית אימא סברא: (ב) אלא לכשיתלשו אמר רב: (ג) והכניס ראשיהן השנים לבית: (ד) הפיטמא של רמון שומר הוא לו על פיו: (ה) מוציאין לזריעה דהא לאו זרעים: (ו) משום דזרעי ליה בהדיה הוא. נ"ב נ"א בקצת פירושי רש"י ז"ל בהדיה הוא כדגמרינן מקראי דזרע זרוע אשר יזרע הס"ד: ומה"ד יש יד וכו': (ז) מקרא נדרש לפניו לכם דנפקי ידות: (ח) ויש לו יד כטומאה: (ט) ובראשו אחד כזית בשר מודינא דיש לו: (י) כדאמרינן בפרק דם שחיטה לאפוקי מת אע"ג דממליא ליה לא מטמא טומאת אוכלים משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. כן מצאתי בתוס' שאנץ:

ורב האי במאי אוקים לה אי ביד קשיא רישא אי בשומר קשיא סיפא איבעית אימא [6] בשומר איבעית אימא ביד איבעית אימא ביד והוא דאמר [6] (כרבי יהודה) בן נקוסא ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כתנא קמא ור' יוחנן אמר כולה ביד והוא דאמר כת"ק ת"ש [3] רבי יהודה אומר קולית שיש עליה כזית בשר גוררת כולה לטומאה אחרים אומרים [א] אפילו אין עליה אלא כפול גוררת כולה לטומאה ורב האי במאי מוקים לה אי ביד קשיא סיפא אי בשומר קשיא רישא איבעית אימא ביד והוא דאמר כרבי יהודה ואיבעית אימא בשומר כאחרים ורבי יוחנן אמר כולה בשומר והוא דאמר כאחרים אחרים הא כפול קא אמרי איידי דקאמר תנא קמא שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא אמר [ב] רבא דיקא נמי דבשומר עסקינן דקתני קולית שמע מינה איתמר רבי חנינא אמר זהו שיעור ור' יוחנן אמר אין זה שיעור אין זה שיעור והא קתני כפול איידי דקאמר ת"ק שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא ת"ש [ג] רבי אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטנית מפני שרוצה במשמישן כדאמר רב אחא בריה דרבא בקולחא ומשום יד הכא נמי בקולחא ומשום יד ומאי במשמישן בתשמישן ת"ש [7] דתנא דבי רבי ישמעאל [1] על כל זרע זרוע [ה] (אשר יזרע) [2] כדרך שבני אדם מוציאין [(ו)] חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן [1] בריה שאני בעי רב אושעיא שני

ורב במאי מוקי לה אי ביד קשיא רישא. ה"מ למימר לר' יוחנן אי ביד אי בשומר קשיא סיפא ולאו קושיא גמורה היא דמקשה לרב אלא פירוש בעלמא דמפרש מילתיה אליבא דכולהו תנאי: ורבי יוחנן אמר כולה ביד וכת"ק. ה"מ למימר כולה בשומר וכת"ק דלת"ק אפילו בשלשה עצמות שיש בכל אחד פחות מכפול מצטרפין לכזית ושני עצמות דנקט להודיעך כחו דר' יהודה בן נקוסא אלא משום דאמר הש"ס לרב אי ביד קשיא רישא קאמר דרבי יוחנן מוקי לה ביד ולא קשיא רישא הוא הדין בשומר ומשום לרבי יוחנן א"ש בין ביד בין בשומר כת"ק דייק מעיקרא אליבא דרב: ורבי יוחנן אמר כולה בשומר והוא דאמר כאחרים. וביד לא בעי לאוקומי אע"ג דהוה ניחא לה טפי כדפירש בקונטרס משום דמשמע דבשומר מיירי והא דמוקי לה ביד לרב כי היכי דליקום כרבי יהודה דהלכתא כוותיה לגבי [3] ר"מ דאחרים היינו ר' מאיר: רבי יוחנן אמר אין זה שיעור. אין להקשות הא א"ר יוחנן לעיל (קיח:) יש יד לפחות מכזית ושומר לפחות מכפול וא"כ ע"כ אחרים לאו שיעורא קאמרי כדאקשינן ושניהן לעיל דהכא אתא לפרושי מילתא דאחרים דלא תטעה לאוקמיה ביד ולמימר דהוי דוקא ומהך מילתא לא הוה שמעינן דסבירא ליה לאחרים דדלמא הא דלאיצטריך [3] לאחרים דאין זה שיעור משום דהכי הוה שמיע ליה מרביה דהשתא נמי דסבר ר' יוחנן הכי ל"ל כדפי' מדלא מוקי לה ביד והוי כפול דוקא כי היכי דמוקי לה רב ביד למיקס כר' יהודה אף ע"ג דמשמע דבשומר מיירי הכי נמי ה"ל לר' יוחנן לאוקומי ביד כי היכי דלהוי כפול דוקא:

שריבוט שריקנו. פירש בקונטרס דבשומר אפילו אין עליה אלא כפול לא מיירי אלא בשומר אחד: **הכא** נמי בקולחא ומשום יד. ואם תאמר א"כ מ"ל ריקנו ומה לי לא ריקנו כיון דקולחא הוי יד ליותר מכזית דלמאי דס"ד מעיקרא ניחא דקמשמע לן דאף על גב דליכא כפול הוי שומר ויש לומר דקמשמע לן דאף על גב דליכא כזית במקום אחד אלא כאן גרגיר וכאן גרגיר הוי קולחא יד: שומר

דבשומר עסקינן מדקתני קולים. וסתם קולית יש בה מוח: **אמר רבי חנינא אמר.** הא' כפול דקאמרי אחרים דוקא קאמרי וזה הוא שיעור דבליר מכפול ליכא שומר כרב: **אין זה שיעור.** לאו דוקא קאמרי: **רבי אלעזר בן עזריה מטהר.** בשומר של פול דלאו שומר הוא כגון אותן הסרביטים שהפולים גדלין בהן קוש"ט בלע"ז מפני שהפולין גסין ואין צריכין לשומר דגוח למשמשן ולנקרן [1] ולפיכך אין שומר זה מכניס ומוליא ומצטרף כשאר שומרין: **ומטמא בשל קטנים.** דשומר הוא דדקיס הן ואין יכולין לנקרן וניחא ליה שיהו בתותם סרביטין ואל יתערב בהן פסולת: **במשמישן.** שממשמש בהן על ידי הסרביטין. וריש"א דהך מתניתין הכי סרביטו שריקנו טהור סייר בו גרגיר אחד טמא [1] שיש סרביטין הרבה וכגון שיש בין הסרביטו והפול כביצה ר' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול דאין שומר מצטרף לו לכביצה ומטמא בשל קטניות. אלמא יש שומר לפחות מכפול: **בקולחא.** הא דמטמא בשל קטנים לאו בסרביטו ומשום שומר אלא בקלח נגעה טומאה ומשום יד להשתא הוי אלא יד יד לדבר חשוב שהוא יותר מכזית שהרי כל הסרביטים מחוברין בו ובפול הוא איכפת ליה דליהוי להו יד: **במשמישן.** שמטלטלן באותו קלח ואותו קלח תשמיש לאוכל: **עדשים בקליפתן.** אלמא יש שומר לפחות מכפול כגון חלי פול שאין בריאתו שלמה או בשר שיעור חלי פול ועור עליו שמשלימו לכביצה. ועליל נמי גבי סרביטין מצי לתרוצי בריה שאני: שני

[6] [ל"ל כיהודה], [3] תוספתא דעוקצין רפ"ב, [ג] עוקצין פ"ג מ"ב, [ד] מנחות ע: [לעיל קח:], [ה] רש"ל מ"ז, [ו] [לעיל נ. ק.], [1] [לעיל קיח.], [ז] [לעיל קיח.], [ח] [קיח: ד"ה ורבי יוחנן], [ט] עיין רש"ל,

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא: ויקרא יא לז

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבני אדם מוציאין לזריעה מטה:

מוסף רש"י

על כל זרע זרוע. לגבי טומאת אוכלין כתיב, ואע"ג דבהוא קרא טהור הוא כתיב ביה, טעמא משום דלא הוכסר, דסמיך ליה וכי יותן מים על זרע דהוכסר טמא הוא (לעיל קיח:). **כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה.** שאין מקפידין אם קליפתן סובכתן, כך הם מלטרפין לטומאה, דשומר האוכל מלטרף עמו (מנחות ע:).

רבינו גרשום

יהודה בן נקוסא אומר היאך שני עצמות כו' כלומר [כיון] דאין כשיעור על עצם אחד הבית טהור: ורב האי במאי מוקים ליה אי ביד קשיא רישא. כלומר אי מוקים [שיש] עליהן שני חצאי זיתים בשר במוח שבתוכן קשיא סיפא דהוא סבר אין חשוב שומר לפחות מכפול הא כפול חשוב שומר ובסיפא לר' יהודה בן נקוסא [דאמר] היאך שני זיתים כו' [הרי] דלא חשוב שומר פחות מכזית ואין מביא את הטומאה. ולר' יוחנן קשיא סיפא דהוא אמר יש שומר לפחות מכפול ואנן חזינן בסיפא דאין חשוב שומר לפחות מכזית: איבעית אימא ביד הוא דאמר כר' יהודה בן נקוסא כו'. כלומר איבעי תימא מוקים לה כולה ביד והוא דאמר כר' יהודה בן נקוסא [דאמר] דאין יד לפחות מכזית: ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כת"ק. סבר יש שומר לפחות מכזית כרב דאמר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר אע"ג דפחות מכזית: ור' יוחנן אמר כולה ביד. כלומר כולה ברייתא (מוקים ה) לה כר' יהודה בן נקוסא ות"ק) והוא דאמר כתנא דיש יד לפחות מכזית: ת"ש קולית שיש עליה כזית בשר כו' כלומר גוררת כולה לטומאה אפי' הטומאה בראש הקולית מי שנוגע בצד אחד טמא ורב האי במאי מוקים לה אי ביד דמוקים שיש עליה כזית בשר וחשוב הקולית יד קשיא סיפא דרב סבר אין יד לפחות מכזית ואנן חזינן בסיפא אפי' אין עליה אלא כפול גוררת כולה לטומאה. אי בשומר כלומר דמוקמינן לה קולית שיש עליה כזית בשר במוח והוי קולית שומר קשיא רישא דרב סבר אין שומר לפחות מכפול הא כפול חשוב שומר ומכניס ומוציא הטומאה לצד אחד קשיא רישא דבריש חזינן כזית בשר גוררת כולה לטומאה אבל פחות מכזית לא: איבעית אימא ביד כו' כלומר כולה

ה) נראה לל"ל כולה ברייתא ת"ק ור"י בן נקוסא מוקי לה ביד והוא דאמר כת"ק וכו'. ו) אולי ל"ל אחרים כפול אבל בתמת אפי' לפחות וכו'.

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הלט"ז:
יז ב מיי' שם הל"ד:

לעזי רש"י

רידונדי"ל. עצם הירך. קרש"ט [קושי"ש]. קליפות, תרמילים (של פולים).

שיטה מקובצת

[א] איבעית אימא ביד איבעית אימא בשומר: [ב] אמר רבה דייקא נמי דבשומר: [ג] לה לתרוייהו מר לטעמיה ומר לטעמיה: [ד] ות"ק מטמא בתרוייהו (אלא בחדא מוקי לה) ור' יהודה מטהר בתרוייהו אלא בחדא מוקי לה וקאי כחד מיניהו: [ה] לפיכך אין שומר זה מכניס ומוציא ומצטרף כשאר שומרין כל זה נמחק: [ו] שייר בו גרגיר אחד טמא וכגון שיש בין השרביט וכו' כצ"ל ונ"ב כך מצאתי מוגה בקצת פירושי רש"י ז"ל כתיבה יד ובקצת פירושי רש"י ז"ל מצאתי כך שיש בו שרביטין הרבה וכגון שיש בין השרביטין והפול כביצה ואין במשמע לשון התוס' שהיה להם כן בפי' רש"י ז"ל דוק ותשכח: [ז] כר' יהודה דהלכתא כותיה לגבי דר"מ דאחרים: [ח] דדילמא הא דאיצטריך למימר לאחרים: [ט] קס"ד דמקשה דמיירי: [י] לקמן גבי אוכל שחלקו דקא סלקא דעתין דמיירי:

רבינו גרשום (המשך)

מוקים לה ביד והוא דאמר כתנא קמא דס"ל כזית אין שומר לפחות מכזית: ור' יוחנן כולה בשומר כלומר כולה מוקים לה בשומר והוא דאמר כאחרים: אחרים הא כפול אמרי כלומר והוא סבר יש שומר לפחות מכפול. איידי דקאמר ת"ק שיעורא כלומר כזית קאמרי אחרים נמי כפול ולא אמרי דוקא אלא סבירא להו אפי' פחות מכפול: מדקתני קולית. כלומר מאי שנא דקתני קולית יותר משאר אלא ש"מ בקולית שיש בו מוח איירי ומשום שומר נגעו בה: איתמר ר' חנינא אמר זהו שיעור כלומר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר: אין זה שיעור והא קתני כפול כלומר לאחרים: איידי דקאמר ת"ק כזית קאמרי אחרים כפול [ב] ואפי' לפחות מכפול יש שומר ומוציא ומכניס ומצטרף: ת"ש ר' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול. כלומר שאם נטמא השומר לא נטמא האוכל שבתוכו שאין חשוב לו שומר שאין צריך לו שהפול גם הוא יכול לטלטלו בלא קליפה. ומטמא בשל קטנית כלומר בשל עדשין שאם נטמא הקליפה נטמא האוכל והא הכא דפחות מכפול וחשוב לו שומר וכיצד א"ר חנינא

טז א מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הלט"ז:
יז ב מיי' שם הל"ד:

פחות מכזית לא: ואיבעית אימא בשומר והוא דאמר כאחרים דסבריי לה כפול הוי שומר כרב: ור' יוחנן כולה בשומר כלומר כולה מוקים לה בשומר והוא דאמר כאחרים: אחרים הא כפול אמרי כלומר והוא סבר יש שומר לפחות מכפול. איידי דקאמר ת"ק שיעורא כלומר כזית קאמרי אחרים נמי כפול ולא אמרי דוקא אלא סבירא להו אפי' פחות מכפול: מדקתני קולית. כלומר מאי שנא דקתני קולית יותר משאר אלא ש"מ בקולית שיש בו מוח איירי ומשום שומר נגעו בה: איתמר ר' חנינא אמר זהו שיעור כלומר אין שומר לפחות מכפול הא כפול יש שומר: אין זה שיעור והא קתני כפול כלומר לאחרים: איידי דקאמר ת"ק כזית קאמרי אחרים כפול [ב] ואפי' לפחות מכפול יש שומר ומוציא ומכניס ומצטרף: ת"ש ר' אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול. כלומר שאם נטמא השומר לא נטמא האוכל שבתוכו שאין חשוב לו שומר שאין צריך לו שהפול גם הוא יכול לטלטלו בלא קליפה. ומטמא בשל קטנית כלומר בשל עדשין שאם נטמא הקליפה נטמא האוכל והא הכא דפחות מכפול וחשוב לו שומר וכיצד א"ר חנינא

אין חשוב לו העור שומר ואין מכניס ומוציא את הטומאה: בעי רב אושעיא